ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 19.6.2024
COM(2024) 615 final

Σύσταση για

ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

σχετικά με την οικονομική, κοινωνική, διαρθρωτική και δημοσιονομική πολιτική και την πολιτική απασχόλησης της Λιθουανίας

{SWD(2024) 600 final} - {SWD(2024) 615 final}

Σύσταση για

ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

σχετικά με την οικονομική, κοινωνική, διαρθρωτική και δημοσιονομική πολιτική και την πολιτική απασχόλησης της Λιθουανίας

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 121 παράγραφος 2 και το άρθρο 148 παράγραφος 4,

Έχοντας υπόψη τον κανονισμό (ΕΕ) 2024/1263 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2024, σχετικά με τον αποτελεσματικό συντονισμό των οικονομικών πολιτικών και την πολυμερή δημοσιονομική εποπτεία και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1466/97 του Συμβουλίου[1], και ιδίως το άρθρο 3 παράγραφος 3,

Έχοντας υπόψη τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής,

Έχοντας υπόψη τα ψηφίσματα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου,

Έχοντας υπόψη τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Επιτροπής Απασχόλησης,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Οικονομικής και Δημοσιονομικής Επιτροπής,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Επιτροπής Οικονομικής Πολιτικής,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

(1) Ο κανονισμός (ΕΕ) 2021/241 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου[2], με τον οποίο θεσπίστηκε ο μηχανισμός ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, άρχισε να ισχύει στις 19 Φεβρουαρίου 2021. Ο μηχανισμός ανάκαμψης και ανθεκτικότητας παρέχει χρηματοδοτική στήριξη στα κράτη μέλη για την υλοποίηση μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων, η οποία συνεπάγεται δημοσιονομική ώθηση χρηματοδοτούμενη από την ΕΕ. Σύμφωνα με τις προτεραιότητες του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, συμβάλλει στην οικονομική και κοινωνική ανάκαμψη και στην υλοποίηση βιώσιμων μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων, ιδίως για να προωθήσει την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση και να καταστήσει τις οικονομίες των κρατών μελών πιο ανθεκτικές. Συμβάλλει επίσης στην ενίσχυση των δημόσιων οικονομικών και στην τόνωση της ανάπτυξης και της δημιουργίας θέσεων εργασίας μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, στη βελτίωση της εδαφικής συνοχής εντός της ΕΕ και στη στήριξη της συνεχιζόμενης εφαρμογής του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων.

---

1 OJ L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.

2 Κανονισμός (ΕΕ) 2021/241 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Φεβρουαρίου 2021, για τη θέσπιση του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (ΕΕ L 57 της 18.2.2021, σ. 17), ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj.

(2) Ο κανονισμός REPowerEU[3], που εκδόθηκε στις 27 Φεβρουαρίου 2023, αποσκοπεί στη σταδιακή κατάργηση της εξάρτησης της ΕΕ από τις εισαγωγές ρωσικών ορυκτών καυσίμων. Με τον τρόπο αυτόν θα βοηθήσει να επιτευχθεί ενεργειακή ασφάλεια και να διαφοροποιηθεί ο ενεργειακός εφοδιασμός της ΕΕ, ενώ παράλληλα θα αυξήσει την αξιοποίηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, τις ικανότητες αποθήκευσης ενέργειας και την ενεργειακή απόδοση. Η Λιθουανία πρόσθεσε ένα νέο κεφάλαιο για το REPowerEU στο οικείο εθνικό σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, με στόχο τη χρηματοδότηση καίριων μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων που θα συμβάλουν στην επίτευξη των στόχων του REPowerEU.

(3) Στις 16 Μαρτίου 2023, η Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση με τίτλο «Μακροπρόθεσμη ανταγωνιστικότητα της ΕΕ: προοπτικές μετά το 2030»[4] με σκοπό την τεκμηρίωση των αποφάσεων πολιτικής και τη δημιουργία συνθηκών-πλαισίου για την ενίσχυση της ανάπτυξης. Η ανακοίνωση πλαισιώνει την ανταγωνιστικότητα με βάση εννέα αλληλοενισχυόμενους κινητήριους μοχλούς. Μεταξύ αυτών των κινητήριων μοχλών, η πρόσβαση σε ιδιωτικά κεφάλαια, η έρευνα και η καινοτομία, η εκπαίδευση και οι δεξιότητες, καθώς και η ενιαία αγορά, αναδεικνύονται ως πρωταρχικές προτεραιότητες πολιτικής για μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις, ώστε να αντιμετωπιστούν οι σημερινές προκλήσεις παραγωγικότητας και να ενισχυθεί η μακροπρόθεσμη ανταγωνιστικότητα της ΕΕ και των κρατών μελών της. Σε συνέχεια της εν λόγω ανακοίνωσης, η Επιτροπή εξέδωσε, στις 14 Φεβρουαρίου 2024, την ετήσια έκθεση για την ενιαία αγορά και την ανταγωνιστικότητα[5]. Η έκθεση αναλύει τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα και τις προκλήσεις της ευρωπαϊκής ενιαίας αγοράς, παρακολουθώντας τις ετήσιες εξελίξεις βάσει των εννέα κινητήριων μοχλών ανταγωνιστικότητας που καθορίστηκαν.

(4) Στις 21 Νοεμβρίου 2023, η Επιτροπή ενέκρινε την ετήσια έρευνα για τη βιώσιμη ανάπτυξη 2024[6], η οποία σηματοδότησε την έναρξη του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου 2024 για τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών. Στις 22 Μαρτίου 2024, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ενέκρινε τις προτεραιότητες της έρευνας με βάση τις τέσσερις παραμέτρους της ανταγωνιστικής βιωσιμότητας. Στις 21 Νοεμβρίου 2023, βάσει του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1176/2011, η Επιτροπή ενέκρινε επίσης την έκθεση του μηχανισμού επαγρύπνησης 2024, στην οποία η Λιθουανία δεν συγκαταλέγεται μεταξύ των κρατών μελών που μπορεί να αντιμετωπίζουν ή ενδέχεται να αντιμετωπίσουν ανισορροπίες και για τα οποία απαιτείται εμπεριστατωμένη επισκόπηση. Την ίδια ημερομηνία, η Επιτροπή ενέκρινε γνώμη σχετικά με το σχέδιο δημοσιονομικού προγράμματος 2024 της Λιθουανίας. Η Επιτροπή ενέκρινε επίσης σύσταση για σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ, η οποία εκδόθηκε από το Συμβούλιο στις 12 Απριλίου 2024, καθώς και την πρόταση σχετικά με την κοινή έκθεση για την απασχόληση 2024 όπου αναλύεται η εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση και των αρχών του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων, η οποία εγκρίθηκε από το Συμβούλιο στις 11 Μαρτίου 2024.

---

3 Κανονισμός (ΕΕ) 2023/435 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Φεβρουαρίου 2023, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241 όσον αφορά τα κεφάλαια για το REPowerEU στα σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, (ΕΕ) 2021/1060 και (ΕΕ) 2021/1755 και της οδηγίας 2003/87/ΕΚ (ΕΕ L 63 της 28.2.2023, σ. 1), ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj.

4 COM(2023) 168 final.

5 COM(2024) 77 final.

6 COM(2023) 901 final.

(5) Στις 30 Απριλίου 2024, τέθηκε σε ισχύ το νέο πλαίσιο οικονομικής διακυβέρνησης της ΕΕ. Το πλαίσιο περιλαμβάνει τον νέο κανονισμό (ΕΕ) 2024/1263 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τον αποτελεσματικό συντονισμό των οικονομικών πολιτικών και την πολυμερή δημοσιονομική εποπτεία και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1466/97 του Συμβουλίου. Περιλαμβάνει επίσης τον τροποποιημένο κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1467/97 για την εφαρμογή της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος, καθώς και την τροποποιημένη οδηγία 2011/85/ΕΕ σχετικά με τα δημοσιονομικά πλαίσια των κρατών μελών[7]. Οι στόχοι του νέου πλαισίου είναι η βιωσιμότητα του δημόσιου χρέους και η βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη μέσω σταδιακής δημοσιονομικής εξυγίανσης, καθώς και μέσω μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων. Προωθεί την εθνική ανάληψη ευθύνης και επικεντρώνεται περισσότερο σε μεσοπρόθεσμο επίπεδο, σε συνδυασμό με πιο αποτελεσματική και πιο συνεκτική επιβολή. Κάθε κράτος μέλος θα πρέπει να υποβάλει στο Συμβούλιο και την Επιτροπή εθνικό μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό-διαρθρωτικό σχέδιο. Τα εθνικά μεσοπρόθεσμα δημοσιονομικά-διαρθρωτικά σχέδια περιλαμβάνουν τις δημοσιονομικές, μεταρρυθμιστικές και επενδυτικές δεσμεύσεις ενός κράτους μέλους και καλύπτουν χρονικό ορίζοντα προγραμματισμού τεσσάρων ή πέντε ετών ανάλογα με την κανονική διάρκεια της εθνικής κοινοβουλευτικής περιόδου. Η πορεία των καθαρών δαπανών[8] στα εθνικά μεσοπρόθεσμα δημοσιονομικά-διαρθρωτικά σχέδια θα πρέπει να πληροί τις απαιτήσεις του κανονισμού (ΕΕ) 2024/1263, συμπεριλαμβανομένων των απαιτήσεων για θέση ή διατήρηση του χρέους της γενικής κυβέρνησης σε αξιόπιστα καθοδική πορεία το αργότερο έως το πέρας της περιόδου προσαρμογής ή για διατήρησή του σε συνετά επίπεδα κάτω από το 60 % του ΑΕΠ, καθώς και για μείωση και/ή διατήρηση του δημόσιου ελλείμματος κάτω από την τιμή αναφοράς του 3 % του ΑΕΠ σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα. Όταν κράτος μέλος δεσμεύεται να υλοποιήσει ένα κατάλληλο σύνολο μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων σύμφωνα με τα κριτήρια που περιγράφονται στον κανονισμό (ΕΕ) 2024/1263, η περίοδος προσαρμογής μπορεί να παραταθεί κατά τρία έτη κατ' ανώτατο όριο. Στις [21 Ιουνίου] 2024, η Επιτροπή, προκειμένου να στηρίξει την κατάρτιση των εν λόγω σχεδίων, θα παράσχει στα κράτη μέλη καθοδήγηση σχετικά με το περιεχόμενο των σχεδίων και τις μετέπειτα ετήσιες εκθέσεις προόδου τις οποίες θα πρέπει να υποβάλουν και, σύμφωνα με το άρθρο 5 του κανονισμού (ΕΕ) 2024/1263, θα τους διαβιβάσει τεχνική καθοδήγηση σχετικά με τις δημοσιονομικές προσαρμογές (πορείες αναφοράς και τεχνικές πληροφορίες, κατά περίπτωση). Τα κράτη μέλη θα πρέπει να υποβάλουν τα μεσοπρόθεσμα δημοσιονομικά-διαρθρωτικά σχέδιά τους έως τις 20 Σεπτεμβρίου 2024, εκτός εάν το κράτος μέλος και η Επιτροπή συμφωνήσουν να παρατείνουν την προθεσμία για

---

7 Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1264 του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2024, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1467/97 για την επιτάχυνση και τη διασαφήνιση της εφαρμογής της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος (ΕΕ L, 2024/1264, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1264/oj) και οδηγία (ΕΕ) 2024/1265 του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2024, για την τροποποίηση της οδηγίας 2011/85/ΕΕ σχετικά με τις απαιτήσεις για τα δημοσιονομικά πλαίσια των κρατών μελών (ΕΕ L, 2024/1265, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1265/oj).

8 Οι καθαρές δαπάνες όπως ορίζονται στο άρθρο 2 του κανονισμού (ΕΕ) 2024/1263 του Συμβουλίου της 29ης Απριλίου 2024 (ΕΕ L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj). «Καθαρές δαπάνες»: οι κρατικές δαπάνες μετά την αφαίρεση i) των δαπανών για τόκους, ii) των μέτρων διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των εσόδων, iii) των δαπανών για προγράμματα της Ένωσης που καλύπτονται στο σύνολό τους από ενωσιακά κονδύλια, iv) των εθνικών δαπανών για τη συγχρηματοδότηση προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από την Ένωση, v) των κυκλικών στοιχείων των δαπανών για επιδόματα ανεργίας και vi) των έκτακτων και άλλων προσωρινών μέτρων.

εύλογο χρονικό διάστημα. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίσουν τη συμμετοχή των εθνικών κοινοβουλίων τους και τη διαβούλευση με ανεξάρτητα δημοσιονομικά όργανα, τους κοινωνικούς εταίρους και άλλους εθνικούς ενδιαφερόμενους φορείς, κατά περίπτωση.

(6) Το 2024 το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο για τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών εξακολουθεί να εξελίσσεται σύμφωνα με την εφαρμογή του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας. Η πλήρης εφαρμογή των σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας εξακολουθεί να είναι απαραίτητη για την υλοποίηση των προτεραιοτήτων πολιτικής στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, δεδομένου ότι τα σχέδια συμβάλλουν στην αποτελεσματική αντιμετώπιση του συνόλου ή σημαντικού υποσυνόλου των προκλήσεων που προσδιορίζονται στις σχετικές ειδικές ανά χώρα συστάσεις που εκδόθηκαν τα προηγούμενα έτη. Οι ειδικές ανά χώρα συστάσεις των ετών 2019, 2020, 2022 και 2023 παραμένουν εξίσου συναφείς και για τα σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας που αναθεωρούνται, επικαιροποιούνται ή τροποποιούνται σύμφωνα με τα άρθρα 14, 18 και 21 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241.

(7) Στις 14 Μαΐου 2021, η Λιθουανία υπέβαλε στην Επιτροπή το οικείο εθνικό σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, σύμφωνα με το άρθρο 18 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241. Δυνάμει του άρθρου 19 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241, η Επιτροπή αξιολόγησε τη συνάφεια, την αποτελεσματικότητα, την αποδοτικότητα και τη συνοχή του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές αξιολόγησης του παραρτήματος V του εν λόγω κανονισμού. Στις 28 Ιουλίου 2021, το Συμβούλιο εξέδωσε την απόφασή του σχετικά με την έγκριση της αξιολόγησης του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Λιθουανίας[9], η οποία τροποποιήθηκε στις 9 Νοεμβρίου 2023 σύμφωνα με το άρθρο 18 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241 με σκοπό να επικαιροποιηθεί η μέγιστη χρηματοδοτική συνεισφορά για μη επιστρεπτέα χρηματοδοτική στήριξη, καθώς και να συμπεριληφθεί το κεφάλαιο για το REPowerEU[10]. Η αποδέσμευση των δόσεων εξαρτάται από απόφαση της Επιτροπής, η οποία λαμβάνεται σύμφωνα με το άρθρο 24 παράγραφος 5 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241, ότι η Λιθουανία έχει εκπληρώσει ικανοποιητικά τα σχετικά ορόσημα και τους στόχους που έχουν καθοριστεί στην εκτελεστική απόφαση του Συμβουλίου. Η ικανοποιητική εκπλήρωση προϋποθέτει ότι η επίτευξη των προηγούμενων οροσήμων και στόχων δεν έχει αναιρεθεί.

(8) Στις 19 Ιουνίου 2024, η Επιτροπή δημοσίευσε την έκθεση χώρας 2024 για τη Λιθουανία[11]. Αξιολόγησε την πρόοδο της Λιθουανίας όσον αφορά την εφαρμογή των σχετικών ειδικών ανά χώρα συστάσεων που εκδόθηκαν από το Συμβούλιο μεταξύ 2019 και 2023 και προέβη σε απολογισμό της εφαρμογής του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Λιθουανίας. Με βάση την ανάλυση αυτή, η έκθεση χώρας εντόπισε κενά σε σχέση με τις προκλήσεις που δεν περιλαμβάνονται, ή περιλαμβάνονται μόνο εν μέρει, στο σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, καθώς και νέες και αναδυόμενες προκλήσεις. Αξιολόγησε επίσης την πρόοδο της Λιθουανίας όσον αφορά την υλοποίηση του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων και

---

9 Εκτελεστική απόφαση του Συμβουλίου, της 28ης Ιουλίου 2021, για την έγκριση της αξιολόγησης του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Λιθουανίας (10477/2021).

10 Εκτελεστική απόφαση του Συμβουλίου, της 23ης Νοεμβρίου 2023, για την τροποποίηση της εκτελεστικής απόφασης της 28ης Ιουλίου 2021 για την έγκριση της αξιολόγησης του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Λιθουανίας (14637/2023).

11 SWD(2024) 615 final.

την επίτευξη των πρωταρχικών στόχων της ΕΕ για την απασχόληση, τις δεξιότητες και τη μείωση της φτώχειας, καθώς και την πρόοδο όσον αφορά την επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών.

(9) Με βάση στοιχεία επικυρωμένα από την Eurostat[12], το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης της Λιθουανίας αυξήθηκε από 0,6 % του ΑΕΠ το 2022 σε 0,8 % το 2023, ενώ το χρέος της γενικής κυβέρνησης αυξήθηκε από 38,1 % του ΑΕΠ στα τέλη του 2022 σε 38,3 % στα τέλη του 2023.

(10) Στις 12 Ιουλίου 2022, το Συμβούλιο συνέστησε[13] στη Λιθουανία να λάβει μέτρα προκειμένου να διασφαλίσει το 2023 ότι η αύξηση των εθνικά χρηματοδοτούμενων πρωτογενών τρεχουσών δαπανών συνάδει με έναν συνολικά ουδέτερο προσανατολισμό πολιτικής[14], λαμβάνοντας υπόψη τη συνεχιζόμενη προσωρινή και στοχευμένη στήριξη προς τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις που είναι περισσότερο ευάλωτα στις αυξήσεις των τιμών της ενέργειας και προς τα άτομα που εγκαταλείπουν την Ουκρανία. Συνέστησε στη Λιθουανία να βρίσκεται σε ετοιμότητα για να προσαρμόσει τις τρέχουσες δαπάνες στην εξελισσόμενη κατάσταση. Το Συμβούλιο συνέστησε επίσης στη Λιθουανία να επεκτείνει τις δημόσιες επενδύσεις για την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση και για την ενεργειακή ασφάλεια, λαμβάνοντας υπόψη την πρωτοβουλία REPowerEU, μεταξύ άλλων κάνοντας χρήση του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και άλλων ταμείων της Ένωσης. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Επιτροπής, το 2023 ο δημοσιονομικός προσανατολισμός[15] ήταν επεκτατικός, κατά 0,6 % του ΑΕΠ, σε περιβάλλον υψηλού πληθωρισμού. Το 2023 η αύξηση των εθνικά χρηματοδοτούμενων πρωτογενών τρεχουσών δαπανών (εκτός των μέτρων διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των εσόδων) είχε γενικά ουδέτερη συμβολή ύψους – 0,2 % του ΑΕΠ στον δημοσιονομικό προσανατολισμό. Περιλαμβάνεται το υψηλότερο κόστος παροχής προσωρινής προστασίας σε εκτοπισθέντα άτομα από την Ουκρανία (κατά 0,1 % του ΑΕΠ). Η αύξηση των εθνικά χρηματοδοτούμενων πρωτογενών τρεχουσών δαπανών το 2023 ήταν σύμφωνη με τη σύσταση του Συμβουλίου. Η γενικά ουδέτερη συμβολή των εθνικά χρηματοδοτούμενων πρωτογενών τρεχουσών δαπανών οφειλόταν στο μειωμένο κόστος των (στοχευμένων και μη στοχευμένων) μέτρων στήριξης προς τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις για την αντιμετώπιση των αυξήσεων των τιμών της ενέργειας (κατά 0,9 % του ΑΕΠ). Οι μισθοί, οι κοινωνικές παροχές και οι συντάξεις του δημόσιου τομέα περιλαμβάνονταν μεταξύ των κύριων παραγόντων αύξησης των

12 Eurostat — Δείκτες ευρώ, 22.4.2024.

13 Σύσταση του Συμβουλίου, της 12ης Ιουλίου 2022, σχετικά με το εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων 2022 της Λιθουανίας και τη διατύπωση γνώμης του Συμβουλίου σχετικά με το πρόγραμμα σταθερότητας 2022 της Λιθουανίας (ΕΕ C 334 της 1.9.2022, σ. 120).

14 Με βάση τις εαρινές προβλέψεις 2024 της Επιτροπής, η μεσοπρόθεσμη αύξηση του δυνητικού προϊόντος της Λιθουανίας το 2023, που χρησιμοποιείται για τη μέτρηση του δημοσιονομικού προσανατολισμού, εκτιμάται σε 10,5 % σε ονομαστικούς όρους, με βάση τον 10ετή μέσο πραγματικό ρυθμό δυνητικής αύξησης και τον αποπληθωριστή του ΑΕΠ για το 2023.

15 Ο δημοσιονομικός προσανατολισμός ορίζεται ως μέτρο της ετήσιας μεταβολής της υποκείμενης δημοσιονομικής θέσης της γενικής κυβέρνησης. Αποσκοπεί στην αξιολόγηση της οικονομικής ώθησης που απορρέει από τις δημοσιονομικές πολιτικές, τόσο εκείνες που χρηματοδοτούνται σε εθνικό επίπεδο όσο και εκείνες που χρηματοδοτούνται από τον προϋπολογισμό της ΕΕ. Ο δημοσιονομικός προσανατολισμός μετράται ως η διαφορά μεταξύ i) της μεσοπρόθεσμης δυνητικής ανάπτυξης και ii) της μεταβολής των πρωτογενών δαπανών, εκτός των μέτρων διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των εσόδων (και εξαιρουμένων των προσωρινών μέτρων έκτακτης ανάγκης που σχετίζονται με την κρίση της νόσου COVID-19) και συμπεριλαμβανομένων των δαπανών που χρηματοδοτούνται με μη επιστρεπτέα στήριξη (επιχορηγήσεις) από τον μηχανισμό ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και άλλα ταμεία της Ένωσης.

εθνικά χρηματοδοτούμενων πρωτογενών τρεχουσών δαπανών (εκτός των μέτρων διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των εσόδων). Οι δαπάνες που χρηματοδοτήθηκαν από επιχορηγήσεις του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και από άλλα ταμεία της ΕΕ ανήλθαν στο 1,2 % του ΑΕΠ το 2023. Οι εθνικά χρηματοδοτούμενες επενδύσεις ανήλθαν στο 3,5 % του ΑΕΠ το 2023, ποσοστό που συνιστά αύξηση κατά 0,9 εκατοστιαίες μονάδες σε σύγκριση με το 2022. Η Λιθουανία χρηματοδότησε πρόσθετες επενδύσεις μέσω του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και άλλων ταμείων της ΕΕ. Η Λιθουανία χρηματοδότησε δημόσιες επενδύσεις για την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση και για την ενεργειακή ασφάλεια, όπως η εγκατάσταση τεσσάρων εγκαταστάσεων αποθήκευσης ενέργειας με σκοπό την κατοχύρωση της ασφάλειας και της σταθερότητας του λιθουανικού συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας, οι οποίες χρηματοδοτούνται εν μέρει από τον μηχανισμό ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και άλλα ταμεία της ΕΕ.

(11) Σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις 2024 της Επιτροπής, το πραγματικό ΑΕΠ θα αυξηθεί κατά 2,0 % το 2024 και κατά 2,9 % το 2025, και ο πληθωρισμός βάσει του ΕνΔΤΚ θα διαμορφωθεί σε 1,9 % το 2024 και 1,8 % το 2025.

(12) Στις εαρινές προβλέψεις 2024 της Επιτροπής προβλέπεται δημόσιο έλλειμμα ύψους 1,8 % του ΑΕΠ το 2024, ενώ ο δείκτης χρέους της γενικής κυβέρνησης ως προς το ΑΕΠ αναμένεται να αυξηθεί σε 38,9 % έως τα τέλη του 2024. Η αύξηση του ελλείμματος το 2024 αποτυπώνει αυξήσεις των δαπανών που δεν αντισταθμίζονται πλήρως από την αύξηση των εσόδων. Η αύξηση των δαπανών οφείλεται στην τιμαριθμική αναπροσαρμογή των συντάξεων και των κοινωνικών παροχών, στην αύξηση των μισθών του δημόσιου τομέα, στις τρέχουσες μεταβιβάσεις που καταβάλλονται από την κυβέρνηση και στις δαπάνες για τόκους. Οι μισθοί του δημόσιου τομέα προβλέπεται να αυξηθούν με εξίσου υψηλό ρυθμό με τους μισθούς του ιδιωτικού τομέα, ώστε να διατηρηθεί η ανταγωνιστικότητα του δημόσιου τομέα ως εργοδότη. Με βάση τις εκτιμήσεις της Επιτροπής, ο δημοσιονομικός προσανατολισμός προβλέπεται να είναι επεκτατικός κατά – 1,6 % του ΑΕΠ το 2024.

(13) Δαπάνες ύψους 0,8 % του ΑΕΠ αναμένεται να χρηματοδοτηθούν με μη επιστρεπτέα στήριξη («επιχορηγήσεις») από τον μηχανισμό ανάκαμψης και ανθεκτικότητας το 2024, έναντι 0,3 % του ΑΕΠ το 2023, σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις 2024 της Επιτροπής. Οι δαπάνες που χρηματοδοτούνται από επιχορηγήσεις του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας θα καταστήσουν δυνατή την πραγματοποίηση επενδύσεων υψηλής ποιότητας και την υλοποίηση μεταρρυθμίσεων που ενισχύουν την παραγωγικότητα χωρίς άμεσο αντίκτυπο στο ισοζύγιο και το χρέος της γενικής κυβέρνησης της Λιθουανίας. Δαπάνες ύψους 0,5 % του ΑΕΠ αναμένεται να χρηματοδοτηθούν με δάνεια από τον μηχανισμό ανάκαμψης και ανθεκτικότητας το 2024, έναντι 0,0 % του ΑΕΠ το 2023, σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις 2024 της Επιτροπής.

(14) Στις 14 Ιουλίου 2023, το Συμβούλιο συνέστησε[16] στη Λιθουανία να διατηρήσει υγιή δημοσιονομική θέση το 2024. Κατά την εκτέλεση των προϋπολογισμών τους για το 2023 και την κατάρτιση των σχεδίων δημοσιονομικών προγραμμάτων τους για το 2024, τα κράτη μέλη κλήθηκαν να λάβουν υπόψη ότι η Επιτροπή θα πρότεινε στο Συμβούλιο να κινήσει διαδικασίες υπερβολικού ελλείμματος στη βάση του

[16] Σύσταση του Συμβουλίου, της 14ης Ιουλίου 2023, σχετικά με το εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων 2023 της Λιθουανίας και τη διατύπωση γνώμης του Συμβουλίου σχετικά με το πρόγραμμα σταθερότητας 2023 της Λιθουανίας (ΕΕ C 312 της 1.9.2023, σ. 135).

ελλείμματος βάσει των απολογιστικών στοιχείων για το 2023. Σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις 2024 της Επιτροπής, το διαρθρωτικό ισοζύγιο της Λιθουανίας προβλέπεται να διαμορφωθεί σε – 0,8 % του ΑΕΠ το 2024, από 0,1 % το 2023, παραμένοντας, ως εκ τούτου, κοντά στον μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό στόχο (ΜΔΣ) της χώρας για διαρθρωτικό ισοζύγιο ύψους – 1,0 % του ΑΕΠ. Αυτό συνάδει με τη σύσταση του Συμβουλίου.

(15) Επιπλέον, το Συμβούλιο συνέστησε στη Λιθουανία να λάβει μέτρα για τη σταδιακή κατάργηση των μέτρων στήριξης έκτακτης ανάγκης στον τομέα της ενέργειας τα οποία είναι σε ισχύ, το συντομότερο δυνατόν το 2023 και το 2024. Το Συμβούλιο διευκρίνισε περαιτέρω ότι, εάν νέες αυξήσεις των τιμών της ενέργειας καταστήσουν αναγκαία τη θέσπιση νέων μέτρων στήριξης ή τη συνέχισή τους, η Λιθουανία θα πρέπει να διασφαλίσει ότι τα εν λόγω μέτρα στοχεύουν στην προστασία των ευάλωτων νοικοκυριών και επιχειρήσεων, είναι δημοσιονομικώς ανεκτά και διατηρούν τα κίνητρα για εξοικονόμηση ενέργειας. Σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις 2024 της Επιτροπής, το καθαρό δημοσιονομικό κόστος[17] των μέτρων στήριξης έκτακτης ανάγκης στον τομέα της ενέργειας εκτιμάται σε 0,3 % του ΑΕΠ το 2023 και προβλέπεται να ανέλθει σε λιγότερο από 0,1 % το 2024 και σε 0,0 % το 2025. Ειδικότερα, η αντιστάθμιση του ΦΠΑ που υπολογίζεται επί της θερμικής ενέργειας και του ζεστού νερού για τους οικιακούς καταναλωτές θα παραμείνει σε ισχύ το 2024. Τα μέτρα στήριξης έκτακτης ανάγκης στον τομέα της ενέργειας προβλέπεται να καταργηθούν σταδιακά το συντομότερο δυνατόν το 2023 και το 2024. Αυτό συνάδει με τη σύσταση του Συμβουλίου.

(16) Επιπλέον, το Συμβούλιο συνέστησε επίσης στη Λιθουανία να διατηρήσει τις εθνικά χρηματοδοτούμενες δημόσιες επενδύσεις και να διασφαλίσει την αποτελεσματική απορρόφηση των επιχορηγήσεων του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και άλλων κονδυλίων της ΕΕ, ιδίως για την προώθηση της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης. Σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις 2024 της Επιτροπής, οι εθνικά χρηματοδοτούμενες δημόσιες επενδύσεις προβλέπεται να μειωθούν στο 3,3 % του ΑΕΠ το 2024 από 3,5 % του ΑΕΠ το 2023. Αυτό οφείλεται στις εξαιρετικά υψηλές επενδύσεις το 2023 για υποδομές, μεταξύ άλλων για την άμυνα και την ασφάλεια. Συγκριτικά, οι εθνικά χρηματοδοτούμενες δημόσιες επενδύσεις ανήλθαν σε 2,8 % του ΑΕΠ κατά μέσο όρο την περίοδο 2019-2022. Λαμβανομένων υπόψη αυτών των πρόσθετων παραγόντων, εκτιμάται ότι οι δημόσιες επενδύσεις το 2024 τηρούν τη σύσταση του Συμβουλίου. Αντίστοιχα, οι δημόσιες δαπάνες που χρηματοδοτούνται με έσοδα από ταμεία της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων των επιχορηγήσεων του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, αναμένεται να αυξηθούν στο 1,8 % του ΑΕΠ το 2024 (από 1,2 % του ΑΕΠ το 2023).

(17) Με βάση τα μέτρα πολιτικής που ήταν γνωστά κατά την καταληκτική ημερομηνία των προβλέψεων και με παραδοχή αμετάβλητης πολιτικής, οι εαρινές προβλέψεις 2024 της Επιτροπής προβλέπουν δημόσιο έλλειμμα ίσο με 2,2 % του ΑΕΠ το 2025. Η αύξηση του ελλείμματος το 2025 αντικατοπτρίζει κυρίως την αύξηση των κοινωνικών δαπανών λόγω της τιμαριθμικής αναπροσαρμογής των συντάξεων και των κοινωνικών παροχών, ενώ τα έσοδα προβλέπεται να παραμείνουν σταθερά ως ποσοστό του ΑΕΠ: η προβλεπόμενη αύξηση των εσόδων από τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης και τους έμμεσους φόρους θα αντισταθμιστεί από τη μείωση των εσόδων από τους

[17] Το ποσοστό αυτό αντιπροσωπεύει το επίπεδο του ετήσιου δημοσιονομικού κόστους των εν λόγω μέτρων, συμπεριλαμβανομένων των εσόδων και των δαπανών και, κατά περίπτωση, χωρίς τα έσοδα από φόρους επί των απροσδόκητων κερδών των προμηθευτών ενέργειας.

φόρους εισοδήματος εταιρειών λόγω της σταδιακής κατάργησης της «προσωρινής συνεισφοράς αλληλεγγύης» που επιβάλλεται επί του παρόντος στις τράπεζες, καθώς και από την προβλεπόμενη μείωση του εισοδήματος από τόκους, καθώς η κυβέρνηση σχεδιάζει να μειώσει τις καταθέσεις μετρητών της στην κεντρική τράπεζα. Ο δείκτης χρέους της γενικής κυβέρνησης ως προς το ΑΕΠ αναμένεται να αυξηθεί στο 41,6 % έως τα τέλη του 2025, ωθούμενος προς τα πάνω από το αυξανόμενο έλλειμμα.

(18) Τα φορολογικά έσοδα της Λιθουανίας ως ποσοστό του ΑΕΠ αυξήθηκαν μεν το 2023, αλλά υπολείπονται σημαντικά του μέσου όρου της ΕΕ. Το γεγονός αυτό περιορίζει τη διαθέσιμη χρηματοδότηση για δημόσιες δαπάνες στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης, της κοινωνικής προστασίας και των γενικών δημόσιων υπηρεσιών. Το 2022, τα έσοδα από φόρους ακίνητης περιουσίας, οι οποίοι συγκαταλέγονται στους λιγότερο επιζήμιους για την ανάπτυξη φόρους, ανήλθαν μόλις στο 0,3 % του ΑΕΠ, ποσοστό περίπου επτά φορές χαμηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ. Η Λιθουανία εισέπραξε λιγότερο από το ήμισυ του μέσου όρου της ΕΕ από φόρους κεφαλαίου (ως ποσοστό του ΑΕΠ), είχε κάποιους από τους χαμηλότερους φόρους μεταφορών στην ΕΕ και είναι ένα από τα λίγα κράτη μέλη χωρίς ετήσιο φόρο αυτοκινήτων. Οι δημόσιες δαπάνες για την κοινωνική προστασία αυξήθηκαν το 2023, αλλά εξακολουθούν να υπολείπονται σημαντικά του μέσου όρου της ΕΕ. Το γεγονός αυτό συνεπάγεται σχετικά χαμηλά επίπεδα κοινωνικών παροχών και περιορισμένη κάλυψη, ενώ οι συντάξεις γήρατος συγκαταλέγονται μεταξύ των χαμηλότερων στην ΕΕ σε σχέση με τα εισοδήματα από την απασχόληση. Οι δαπάνες για τις γενικές δημόσιες υπηρεσίες είναι ιδιαίτερα χαμηλές και λαμβάνουν λιγότερο από τη μισή χρηματοδότηση (ως ποσοστό του ΑΕΠ) του μέσου όρου της ΕΕ. Οι ανεπαρκείς οικονομικοί πόροι για την υγειονομική περίθαλψη έχουν ως αποτέλεσμα υψηλά επίπεδα μη ικανοποιούμενων αναγκών για τους ασθενείς και ιδίως για τις ομάδες χαμηλού εισοδήματος, ισχυρή εξάρτηση από τις άμεσες πληρωμές από τους ασθενείς και αδυναμία προσφοράς ανταγωνιστικών μισθών και όρων στους επαγγελματίες του τομέα της υγείας.

(19) Σύμφωνα με το άρθρο 19 παράγραφος 3 στοιχείο β) και το παράρτημα V κριτήριο 2.2 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241, το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας περιλαμβάνει εκτεταμένο σύνολο αλληλοενισχυόμενων μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων που πρέπει να υλοποιηθούν έως το 2026. Αυτές αναμένεται να συμβάλουν στην αποτελεσματική αντιμετώπιση του συνόλου ή σημαντικού υποσυνόλου των προκλήσεων που προσδιορίζονται στις σχετικές ειδικές ανά χώρα συστάσεις. Εντός αυτού του αυστηρού χρονικού πλαισίου, είναι αναγκαίο να προχωρήσει ταχέως η αποτελεσματική υλοποίηση του σχεδίου, συμπεριλαμβανομένου του κεφαλαίου για το REPowerEU, για την ενίσχυση της μακροπρόθεσμης ανταγωνιστικότητας της Λιθουανίας μέσω της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης, με παράλληλη διασφάλιση της κοινωνικής δικαιοσύνης. Για την εκπλήρωση των δεσμεύσεων του σχεδίου έως τον Αύγουστο του 2026 είναι αναγκαίο η Λιθουανία να συνεχίσει την υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων αντιμετωπίζοντας τις καθυστερήσεις που προκύπτουν, συμπεριλαμβανομένης κυρίως της φορολογικής μεταρρύθμισης. Η συστηματική συμμετοχή των τοπικών και περιφερειακών αρχών, των κοινωνικών εταίρων, της κοινωνίας των πολιτών και άλλων σχετικών ενδιαφερόμενων μερών παραμένει αναγκαία για να διασφαλιστεί η ευρεία οικειοποίηση της επιτυχούς υλοποίησης του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας.

(20) Στο πλαίσιο της ενδιάμεσης επανεξέτασης των ταμείων της πολιτικής συνοχής, σύμφωνα με το άρθρο 18 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060, η Λιθουανία οφείλει να επανεξετάσει κάθε πρόγραμμα έως τον Μάρτιο του 2025, λαμβάνοντας υπόψη,

μεταξύ άλλων, τις προκλήσεις που προσδιορίζονται στις ειδικές ανά χώρα συστάσεις του 2024, καθώς και το οικείο εθνικό σχέδιο για την ενέργεια και το κλίμα. Η επανεξέταση αυτή αποτελεί τη βάση για την οριστική κατανομή της ενωσιακής χρηματοδότησης που περιλαμβάνει κάθε πρόγραμμα. Μολονότι η Λιθουανία έχει σημειώσει πρόοδο ως προς την εφαρμογή της πολιτικής συνοχής και του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων, εξακολουθούν να υπάρχουν προβλήματα και σημαντικές περιφερειακές ανισότητες μεταξύ της περιφέρειας της πρωτεύουσας και της υπόλοιπης Λιθουανίας όσον αφορά την οικονομική δραστηριότητα, τις επενδύσεις και τους κοινωνικούς δείκτες. Είναι κρίσιμης σημασίας να επιταχυνθεί η εφαρμογή των προγραμμάτων της πολιτικής συνοχής. Οι προτεραιότητες που συμφωνήθηκαν στα προγράμματα εξακολουθούν να είναι συναφείς. Είναι σημαντικό να συνεχιστεί η αντιμετώπιση των περιφερειακών ανισοτήτων, με παράλληλη έμφαση στις επαρχίες που υστερούν. Η βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης (μεταξύ άλλων με την εφαρμογή της ευρωπαϊκής εγγύησης για τα παιδιά), των κοινωνικών υπηρεσιών και των υπηρεσιών υγείας, και η βελτίωση της πρόσβασης σε αυτές εξακολουθούν να είναι συναφείς. Η Λιθουανία θα μπορούσε επίσης να αξιοποιήσει την πρωτοβουλία για την πλατφόρμα στρατηγικών τεχνολογιών για την Ευρώπη, προκειμένου να στηρίξει τον μετασχηματισμό της βιομηχανίας μέσω της ανάπτυξης και της παραγωγής καινοτομίας υψηλής προστιθέμενης αξίας στους τομείς της ψηφιακής και της υπερπροηγμένης τεχνολογίας, καθώς και των καθαρών και αποδοτικών ως προς τη χρήση των πόρων τεχνολογιών και των βιοτεχνολογιών, μεταξύ άλλων στον τομέα της άμυνας και της διπλής χρήσης.

(21) Πέρα από τις οικονομικές και κοινωνικές προκλήσεις στις οποίες ανταποκρίνονται το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και άλλα ταμεία της ΕΕ, η Λιθουανία αντιμετωπίζει διάφορες πρόσθετες προκλήσεις που σχετίζονται με το σύστημα υγείας και το συνταξιοδοτικό σύστημα, την ανταγωνιστικότητα, τις δημόσιες υπηρεσίες, καθώς και το περιβάλλον και τη διαχείριση των πόρων.

(22) Το φάσμα των υπηρεσιών πρόληψης, έγκαιρης διάγνωσης και πρωτοβάθμιας περίθαλψης είναι περιορισμένο στη Λιθουανία, υπάρχει δε έλλειψη κατάλληλων ικανοτήτων στις ομάδες πρωτοβάθμιας περίθαλψης. Κατά συνέπεια, το επίπεδο προλαμβανόμενης και αποτρεπτής θνησιμότητας στη Λιθουανία παραμένει υψηλό. Σε αυτή την κατάσταση συντελούν αδυναμίες στις παρεμβάσεις πρόληψης, τον προσυμπτωματικό έλεγχο και την παροχή θεραπευτικής αγωγής, αλλά και συμπεριφορικοί παράγοντες κινδύνου. Οι δαπάνες για την υγεία εξακολουθούν να είναι από τις χαμηλότερες στην ΕΕ (μόνο το 68,6 % των δαπανών αυτών χρηματοδοτήθηκαν με δημόσιους πόρους το 2021). Η Λιθουανία αρχίζει να λαμβάνει νομοθετικά μέτρα και να πραγματοποιεί επενδύσεις για την ενίσχυση της πρωτοβάθμιας περίθαλψης και της προληπτικής ιατρικής φροντίδας, αλλά οι ενέργειες αυτές δεν έχουν παραγάγει ακόμη απτά αποτελέσματα.

(23) Παρά το γεγονός ότι οι κοινωνικές παροχές και οι συντάξεις γήρατος αυξάνονται κατά μέσο όρο τα τελευταία χρόνια, η ικανότητα του συστήματος φορολογίας και παροχών να αμβλύνει τη φτώχεια (20,9 % έναντι 16,5 % στην ΕΕ) και την εισοδηματική ανισότητα (λόγος S80/S20 6,39 έναντι ΕΕ 4,74) στη Λιθουανία εξακολουθεί να είναι ανεπαρκής. Η επάρκεια των συντάξεων γήρατος σε σχέση με το προσυνταξιοδοτικό εισόδημα έχει επιδεινωθεί και παραμένει σε εξαιρετικά χαμηλά επίπεδα. Το 2022 (τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία), το διάμεσο διαθέσιμο εισόδημα των ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας (65 ετών και άνω) αντιστοιχούσε στο 65 % του διάμεσου

προσυνταξιοδοτικού εισοδήματος[18], δηλαδή 15 εκατοστιαίες μονάδες χαμηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ. Το χάσμα αυτό μεταξύ του προσυνταξιοδοτικού εισοδήματος και του εισοδήματος μετά τη συνταξιοδότηση διευρύνεται από το 2014. Το συνολικό ποσοστό αναπλήρωσης για τις συντάξεις γήρατος[19], το οποίο μετρά το μέγεθος των συντάξεων ως ποσοστό των προσυνταξιοδοτικών μισθών προ φόρων, ήταν το χαμηλότερο στην ΕΕ το 2022. Μολονότι η μέση σύνταξη που καταβάλλεται από το κρατικό ταμείο κοινωνικής ασφάλισης έχει αυξηθεί σημαντικά (από 277 EUR το 2017 σε 539 EUR το 2023), παραμένει κάτω από το όριο φτώχειας (564 EUR το 2023). Η χαμηλή συνολική επάρκεια των συντάξεων αυξάνει τη φτώχεια των ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας. Το 2022 το ποσοστό κινδύνου φτώχειας των ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας ήταν ένα από τα υψηλότερα στην ΕΕ (39,5 % στη Λιθουανία έναντι 17,3 % στην ΕΕ). Παρά την πρόοδο που έχει σημειωθεί τα τελευταία χρόνια, η ενεργειακή φτώχεια παραμένει μεταξύ των υψηλότερων στην ΕΕ. Η αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων θα συμβάλει επίσης στη στήριξη της ανοδικής κοινωνικής σύγκλισης, σύμφωνα με την ανάλυση ανά χώρα δεύτερου σταδίου που πραγματοποίησαν οι υπηρεσίες της Επιτροπής με βάση τα χαρακτηριστικά του πλαισίου κοινωνικής σύγκλισης[20].

(24) Οι περιφερειακές ανισότητες συνεχίζονται στη Λιθουανία και επιδεινώνονται από τις αρνητικές δημογραφικές εξελίξεις. Η Λιθουανία παρουσιάζει σημαντικά μεγαλύτερο χάσμα μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών όσον αφορά τον κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού σε σύγκριση με τον μέσο όρο της ΕΕ (10,7 εκατοστιαίες μονάδες έναντι 0,4 εκατοστιαίων μονάδων το 2022, υπολογιζόμενο ως η διαφορά στο ποσοστό του πληθυσμού). Για τους μικρότερους και πιο απομακρυσμένους δήμους, καθίσταται όλο και πιο δύσκολη η αποτελεσματική παροχή πρόσβασης σε υγειονομική περίθαλψη, εκπαίδευση, κοινωνικές υπηρεσίες, μεταφορές, ενέργεια, ύδρευση και άλλες δημόσιες υπηρεσίες ποιότητας, καθώς και η επιτάχυνση της οικονομικής ανάπτυξης. Οι δήμοι δεν συνεργάζονται επαρκώς ώστε να συγκεντρώσουν εμπειρογνωσία και επενδύσεις με σκοπό την κλιμάκωση και τη βελτίωση της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας στην παροχή δημόσιων υπηρεσιών. Ένα κατακερματισμένο και άνισα ανεπτυγμένο σύστημα δημόσιων μεταφορών, η έλλειψη εσωτερικής συνδεσιμότητας και διατροπικότητας[21], ο προγραμματισμός ταξιδιών και άλλες βασικές υπηρεσίες επιβατικών μεταφορών παρεμποδίζουν την πρόσβαση σε θέσεις εργασίας και δημόσιες υπηρεσίες, ιδίως στις απομακρυσμένες και αγροτικές περιοχές, γεγονός που συμβάλλει στις περιφερειακές ανισότητες. Η Λιθουανία διαθέτει το λιγότερο ανεπτυγμένο και λιγότερο χρησιμοποιούμενο δίκτυο δημόσιων μεταφορών στην ΕΕ, με μόνο το 5,3 % των επιβατικών μετακινήσεων να πραγματοποιούνται με δημόσιες συγκοινωνίες, εκ των οποίων το 0,9 % με τρένο. Η Λιθουανία έχει σημαντικά περιθώρια βελτίωσης του συντονισμού του συστήματος δημόσιων μεταφορών της τόσο σε περιφερειακό όσο και σε κεντρικό επίπεδο.

---

18 Διάμεσο διαθέσιμο εισόδημα της ηλικιακής κατηγορίας 55-64 ετών.

19 Ο δείκτης ορίζεται ως ο λόγος της μέσης ατομικής ακαθάριστης σύνταξης της ηλικιακής κατηγορίας 65-74 ετών προς τις μέσες ατομικές ακαθάριστες αποδοχές της ηλικιακής κατηγορίας 50-59 ετών, εξαιρουμένων άλλων κοινωνικών παροχών.

20 SWD(2024) 132 final.

21 Χαρακτηριστικό ενός συστήματος μεταφορών στο πλαίσιο του οποίου χρησιμοποιούνται τουλάχιστον δύο διαφορετικοί τρόποι μεταφοράς με ολοκληρωμένο τρόπο, με σκοπό την ολοκλήρωση μιας αλληλουχίας μεταφορών από πόρτα σε πόρτα.

(25) Η Λιθουανία παρουσιάζει περιορισμένη αύξηση της παραγωγικότητας, εν μέρει λόγω αναντιστοιχιών δεξιοτήτων. Μολονότι η χώρα έχει ένα από τα υψηλότερα ποσοστά ολοκλήρωσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, η έλλειψη ειδικευμένου προσωπικού αποτελεί μείζον εμπόδιο για τις μακροπρόθεσμες επενδύσεις για το 72 % των λιθουανικών επιχειρήσεων, ενώ μόνο το 47 % των αποφοίτων κολεγίων βρίσκουν θέσεις εργασίας που αντιστοιχούν στο επίπεδο εκπαίδευσής τους. Η συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στην ανάπτυξη προγραμμάτων σπουδών και ο έλεγχος ποιότητας των προγραμμάτων σπουδών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης παραμένουν ανεπαρκείς. Το δίκτυο των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης δεν έχει προσαρμοστεί στον φθίνοντα αριθμό των σπουδαστών και θα αντιμετωπίσει περαιτέρω πιέσεις μόλις τεθεί σε ισχύ φέτος ένα νέο σύστημα αποδοχής σπουδαστών. Αν και η Λιθουανία έχει προγραμματίσει διάφορα έργα αναδιοργάνωσης των κολεγίων, απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες ώστε να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα του δικτύου τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και να παγιωθεί το κατακερματισμένο σύστημα έρευνας.

(26) Η Λιθουανία υπολείπεται του μέσου όρου της ΕΕ όσον αφορά διάφορους δείκτες καινοτομίας, όπως η ένταση έρευνας και καινοτομίας (στο εξής: Ε&Κ), οι συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα και οι ιδιωτικές επενδύσεις στην Ε&Κ. Οι δημόσιες δαπάνες στον τομέα της Ε&Κ ανήλθαν στο 0,53 % του ΑΕΠ το 2022, το χαμηλότερο επίπεδο που έχει σημειωθεί από το 2007. Οι πολύπλοκοι κανόνες περιορίζουν την πρόσβαση της ακαδημαϊκής κοινότητας και των επιχειρήσεων σε δημόσια μέτρα στήριξης της Ε&Κ. Οι ιδιωτικές επενδύσεις στην Ε&Κ έχουν παραμείνει στάσιμες τα τελευταία χρόνια και είναι τρεις φορές χαμηλότερες από τον μέσο όρο της ΕΕ. Η κατάσταση αυτή επιδεινώνεται από την περιορισμένη πρόσβαση σε χρηματοδότηση που εμποδίζει την ανάπτυξη καινοτόμων επιχειρήσεων, ιδίως μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, οι οποίες αντιμετωπίζουν περιορισμένη διαθεσιμότητα εναλλακτικών πηγών χρηματοδότησης.

(27) Η οικονομία της Λιθουανίας, και ιδίως η βιομηχανία της, είναι σημαντικά λιγότερο αποδοτική από τον μέσο όρο της ΕΕ όσον αφορά τη χρήση υλικών για την παραγωγή πλούτου. Η παραγωγικότητα των πόρων παραμένει σταθερά κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ από το 2018 και χαρακτηρίζεται από υψηλότερο αποτύπωμα υλικών. Το ποσοστό κυκλικής χρήσης υλικών της Λιθουανίας ήταν τρεις φορές χαμηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ το 2022 (4,1 % σε σύγκριση με 11,5 %) και δεν παρουσίασε ενδείξεις βελτίωσης από το 2018. Αυτό σημαίνει ότι περίπου το 96 % του συνόλου των υλικών δεν επαναχρησιμοποιούνται στη Λιθουανία, γεγονός που καταδεικνύει ότι υπάρχει σημαντικό περιθώριο βελτίωσης του κατακερματισμένου συστήματος διαλογής και ανακύκλωσης αποβλήτων και προώθησης της χρήσης δευτερογενών υλικών για τη δημιουργία αξίας. Επιπλέον, τα τρία τέταρτα της επιφάνειας του κτιριακού αποθέματος της Λιθουανίας κατασκευάστηκαν πριν από το 1992, με αποτέλεσμα τη χαμηλή ενεργειακή απόδοση και την υψηλότερη κατανάλωση ενέργειας (και την ενεργειακή φτώχεια). Η βελτίωση της παραγωγικότητας των πόρων μπορεί να μειώσει την εξάρτηση από ασταθείς αγορές πρώτων υλών, να μειώσει το κόστος παραγωγής και, ως εκ τούτου, να τονώσει την ανταγωνιστικότητα μέσω της αύξησης της αποδοτικότητας, συμβάλλοντας παράλληλα στην ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων στο περιβάλλον. Ταυτόχρονα, τα δύο τρίτα των οικοτόπων που προστατεύονται βάσει της νομοθεσίας της ΕΕ βρίσκονται σε δυσμενή κατάσταση διατήρησης, ενώ μόνο το ήμισυ του συνόλου των υδατικών συστημάτων επιτυγχάνει καλή οικολογική κατάσταση. Η Λιθουανία έχει υποστεί σημαντική απώλεια βιοποικιλότητας στα γεωργικά τοπία. Αυτό καταδεικνύεται από τη μείωση κατά σχεδόν το ήμισυ του πληθυσμού των πτηνών που ζουν σε γεωργικές εκτάσεις κατά την περίοδο 2000-2020. Επιπλέον, ο γεωργικός τομέας είναι η δεύτερη μεγαλύτερη

πηγή εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στη Λιθουανία και έχει σημειώσει αύξηση των εκπομπών του από το 2005. Συνολικά, το επενδυτικό κενό στον τομέα του περιβάλλοντος εκτιμήθηκε σε 2,2 % του ΑΕΠ στη Λιθουανία κατά την περίοδο 2014-2020, πολύ πάνω από τον μέσο όρο της ΕΕ (0,8 %). Ως εκ τούτου, εξακολουθεί να υπάρχει περιθώριο περαιτέρω ευθυγράμμισης των γεωργικών πρακτικών με τους περιβαλλοντικούς στόχους.

(28) Δεδομένης της στενής διασύνδεσης των οικονομιών των κρατών μελών της ζώνης του ευρώ και της συλλογικής συνεισφοράς τους στη λειτουργία της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, το 2024 το Συμβούλιο συνέστησε στα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ να λάβουν μέτρα, μεταξύ άλλων μέσω των οικείων σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, για να εφαρμόσουν τη σύσταση σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ. Όσον αφορά τη Λιθουανία, οι συστάσεις 1, 2, 3 και 4 συμβάλλουν στην υλοποίηση της πρώτης, της δεύτερης, της τρίτης και της τέταρτης σύστασης για τη ζώνη του ευρώ.

ΣΥΝΙΣΤΑ στη Λιθουανία να λάβει μέτρα το 2024 και το 2025 προκειμένου:

1. Να υποβάλει εγκαίρως το μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό-διαρθρωτικό σχέδιο. Σύμφωνα με τις απαιτήσεις του μεταρρυθμισμένου Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, να περιορίσει την αύξηση των καθαρών δαπανών[22] το 2025 σε ρυθμό που να συνάδει με τη διατήρηση του ελλείμματος της γενικής κυβέρνησης κάτω από την τιμή αναφοράς του 3 % του ΑΕΠ που ορίζει η Συνθήκη και με τη διατήρηση του χρέους της γενικής κυβέρνησης σε συνετό επίπεδο σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα. Να παράσχει επαρκή χρηματοδότηση για την υγειονομική περίθαλψη, την κοινωνική προστασία και τις γενικές δημόσιες υπηρεσίες.

2. Να αντιμετωπίσει τις καθυστερήσεις που προκύπτουν, ώστε να καταστεί δυνατή η αδιάλειπτη, ταχεία και αποτελεσματική υλοποίηση του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, συμπεριλαμβανομένου του κεφαλαίου για το REPowerEU, διασφαλίζοντας την ολοκλήρωση των μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων έως τον Αύγουστο του 2026. Να επιταχύνει την εφαρμογή των προγραμμάτων της πολιτικής συνοχής. Στο πλαίσιο της ενδιάμεσης επανεξέτασης, να εξακολουθήσει να επικεντρώνεται στις συμφωνηθείσες προτεραιότητες, λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη τις δυνατότητες βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας που παρέχει η πρωτοβουλία για την πλατφόρμα στρατηγικών τεχνολογιών για την Ευρώπη.

3. Να βελτιώσει τα αποτελέσματα στον τομέα της υγείας και την ανθεκτικότητα του συστήματος υγείας, ενισχύοντας την πρωτοβάθμια περίθαλψη και επεκτείνοντας την προληπτική υγειονομική περίθαλψη. Να αυξήσει την επάρκεια των συντάξεων γήρατος, διατηρώντας ταυτόχρονα τη βιωσιμότητα του συνταξιοδοτικού συστήματος. Να αντιμετωπίσει τις περιφερειακές ανισότητες προωθώντας τη συνεργασία μεταξύ των δήμων για τη βελτίωση της πρόσβασης στις δημόσιες υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων συγκοινωνιών.

4. Να αντιμετωπίσει τις αναντιστοιχίες δεξιοτήτων βελτιώνοντας τη συνάφεια της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας. Να διευκολύνει τις ιδιωτικές

[22] Σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) 2024/1263, ως «καθαρές δαπάνες» νοούνται οι κρατικές δαπάνες μετά την αφαίρεση των δαπανών για τόκους, των μέτρων διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των εσόδων, των δαπανών για προγράμματα της Ένωσης που καλύπτονται στο σύνολό τους από ενωσιακά κονδύλια, των εθνικών δαπανών για τη συγχρηματοδότηση προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από την Ένωση, των κυκλικών στοιχείων των δαπανών για επιδόματα ανεργίας και των έκτακτων και άλλων προσωρινών μέτρων.

επενδύσεις στην έρευνα και την καινοτομία. Να εντείνει την παραγωγικότητα των πόρων με σκοπό την πρόοδο ως προς την κυκλική οικονομία.

Βρυξέλλες,

Για το Συμβούλιο
Ο Πρόεδρος